

Die Afrikaanse Psalmberyming

Aangrypende Skoonheid van Totius se Vertolking

ROBERHEID en direktheid van segging kenmerk die Afrikaanse beryming — dis vry van bewuste literêre strewe. Die taal dra in hom die vonk van ontroering; daarom kan dit eenvoudig en direk wees sonder mooidoenery. 'n Strofe soos Ps. 120 vs. 3 is in hierdie opsig 'n uitsondering:

Pyle ylings afgevlou
van die staalsterk heldeboë
met 'n dodelike sprong,
saam met vuurstraal uit die rosse
kolegloed van besembosse —
dis jou loon, o valse tong!

Hierdie pragtig beeldende verse doen my aan as 'n bietjie te literêr in hierdie verband. Of liewer — want ek sou hulle tog nie graag wil mis nie — hulle laat ons des te beter besef hoe die digter, gewoonlik só opgegaan het in sy taak dat die gawe van „selfontlediging” vanself gekom het.

Hoewel Totius sekere woorde en wendinge gebruik in spesifieke Bybelse sin, het hy oor die algemeen ontkom aan die groot gevaar wat ons op kerklik gebied die tale Kanaäns noem. Elders het ek hierdie proses van taalverstarring as volg probeer karakteriseer: „Die dood van alle kuns is konvensie, die onbesielde, ondeurvoelde gebruik deur epigone van die vorme en beelde wat die Meester geskep, ontdek het. Hierdie lot tref veral die woordkuns. Juis omdat die woord 'n vaste betekenis het, is daar geen grondstof wat so gou „schablone,” starre vorm word nie. Want die mens gebruik die woord nie alleen, selfs nie in die eerste plaas, vir die hoë funksies van sy gees nie; hy gebruik dit byna elke oomblik van sy wakende lewe vir die doeleindes van sy daaglikse behoeftes. En daarby besef hy nie die heerlikheid van sy instrument nie — hy gebruik dit agteloos, slordig. Woorde en koele word vir hom simbole met 'n starre gedagte-inhoud, ontdaan van gevoel. Hulle word gore, beduimelde banknote, deur veelvuldige gebruik afgeslete muntstukke wat nog altyd dienstig bly om daarmee te koop wat hy vir sy daaglikse, stoflike behoeftes nodig het. Woorde en beelde wat die eerste keer gebore is uit die ontroering in die siel van die spreker en die vermoë besit het om daardie ontroering te laat natril in die siel van die hoorder, het dié vermoë verloor deurdat hulle meganies, gevoelloos gebruik is soos algebraïese simbole deur 'n matematikus: hulle is nie meer „instinct with spirit, a spark, a burning atom of inextinguishable thought” nie, hulle roep niks meer op voor die verbeelding van die kunstenaar nie, hulle is slegs koue, abstrakte begrippe. Die woord is van sy luister beroof, word nie meer gedra deur s'n musikaal-ritmiese skoonheid nie: hier is daardie volmaakte harmonie waarmee dit oorspronklik begaafd is, verstoort. En die taal is vol van sulke verstarde beelde wat in die loop van die eeue so opgestapel het dat dit tans amper onmoontlik is om anders as in afgeslete beeldspraak te praat. Indien érens, dan is hierdie verval merkbaar in die taal van die godsdiens en van die kerk. Hoe ontroerend kan die minder ontwikkelde soms sy diepste geloofsbeleving uitstamel in onbeholpe samevoeging van brokstukke „verhewe” taal, maar aan die ander kant: hoe vlot en gevoelloos word daar gedurig gespeel met woorde en uitdrukkinge uit die Bybel en uit die religieuse taal wat daar in die loop van die eeue ontstaan het — ook van die kansel af! Maar gelukkig dat ook in die geestelike lewe van tyd tot tyd plaasvind wat op letterkundige gebied gebeur: „Gelukkig dat daar telkens 'n vernuwing in die kuns kom, dat daar telkens waaragtige, oorspronklike digters opstaan wat die drukkende las van konvensie en retoriek van hulle afgooi en die taal weer omskep tot 'n nuwe, suiwer gevoelige instrument waaraan hulle weer nuwe, nog nooit gehoorde klanke ontlok. Dan vind weer plaas die wonder wat Joubert so onvergeetlik mooi beskryf

deur

G. Dekker

(Vervolg en slot.)

het: „Les mots s'illuminent quand le doigt du poète y fait passer son phosphore” — „die woorde begin weer glans wanneer die vinger van die digter sy fosfor daarvoor stryk.”

So 'n vernuwer is Totius waar hy sagglansende of ekspressiewe nuwe woorde munt om sy ontroering te vertolk, sy siening te verbeeld. ' Vir hom het die berge voor Gods toorn gesidder „skrik-verras,” die aarde „gesidderbeef,” die volke „skrikverslae” gebeef, terwyl die gelowiges „stilverslae” op sy goedheid wag. God is 'n skild van „keurmetaal,” Hy is „skeppingsmagtig.” Wat 'n mooi vinding is „kroon van fynste gloed” i.p.v. „fynste goud,” en hoe laat „offerbrand” i.p.v. „brandoffer” die Ou-Testamentiese plegtigheid weer ineens konkreet voor ons opstaan. Wat 'n pragtige vers het die bede geword: „Laat oor ons aanlig al U lieflikhede” en wat 'n fyn gevoel vir die uitdrukkingsvermoë van die taal openbaar woorde en uitdrukkinge soos „kronkelsprong,” „pragverskyning,” „wonderhede,” „skuilgeboë,” „dwaalsiek hart,” „swerfgedagte.”

Daarnaas het die sobere gebruik van sekere argaïsmes 'n treffende uitdrukkingsmiddel verskaf. Ek lê hier die nadruk op sobere — die digter gebruik hulle nie om aan 'n metrisse moeilikheid te ontkom of as „tale Kanaäns” nie! Die enkele keer dat Totius woorde en wendinge wat nie meer in die spreektaal bestaan nie, soos „onspoed,” „God der ere,” „Heer der leërmagte,” „skigte,” „derf,” „Gode” (as datief), „ywefsug,” „erlang,” „met lede oë,” „dies” (daarom) aanwend, is dit nie storend nie — só gebruik, is hulle ryk aan assosiasies en bewaar die band met die verlede.

Die direktheid van die digter se taal en vertolking kom veral uit in sy behoud van die dialoog. Hoe pragtig beeld hy daardeur in ruige taal met verhewe spot die Godsvyand uit in sy hoon en verwate trots. Lees byv.

Die goddelose wandel in sy waan:
hoogwys het hy sy neus omhooggesteek,
vermetel het sy mond dit uitgespreek:
„Daar is geen God!” En rustig stap hy aan.

Hy is voorspoedig waar sy voetstap gaan:
„Hoog in die hoogte, eindloos ver,” dink hy,
„is Gods gerig: geen loon of straf vir my.”
En hy verag al wie hom teëstaan.

Hoe voltooi telkens „En rustig stap hy aan” en „En hy verag al wie hom teëstaan” hierdie beeld van die mens in sy verdwaasheid! En wat 'n fyn trekkie sielkundige tekening in:

of smalend sê in hul gedagte:
„ons het oorwin, daar struikel hy!”

Let op die plastiese „daar”!

En hoe pragtig-realisties word die hoon van die vyand geteken in:

Maar ek, e: is 'n wurm — 'n man nie meer,
'n smaad van wie deur spotsug my onteer.
„Laat dit maar oor, so roep hul, aan sy Heer!”
My heilswaagting
krenk hul met hoofgeskud en diep veragting
van lipgebaar.
„Wat klaag hy so verslae?
Laat God hom red, Hy 't mos in hom behae.
Vertrou Hom maar!”

Hoe kostelik word die skinderpraatjies en boosaardige leedvermaak uitgebeeld in die dialoog van die volgende:

My haters kom byeen, staan skelm opsy
en fluister kwaad teen my;
hul sê: „Iets skand'liks is op hom gestort;
toe het hy krank geword!
Nou dat hy lê, sal hy nie opstaan weer.”

Ook waar die psalmdigter self spot met primitiewe Ou-Testamentiese spot, het die digter dit uitstekend vertolk. Om slegs een voorbeeld aan te haal — in Ps. 135 teken hy die afgode:

daar's 'n mond, maar sonder taal;
daar's 'n oog, maar sonder straal.

Ore het hul, maar dié's doof
vir die klank van stem of taal;
ook 'n mond, maar afgodshoof
kan nie daarmee asemhaal.
Laat dié wat hom dien en vrees,
soos die afgod, net só wees.

Let op hoe die slotverse, met al die nadruklikheid van die spontane spreektaal, die ruige hoon voltooi. En luister na die primitiewe triomftoon in:

'n oogwink — en hul skande daal op hul koppe neer,

Dis juis hierdeur dat Totius se beryminge so aan ekspressiwiteit gewin het: sonder om aan waardigheid en verhevenheid in te boet, bly hy so na aan die gesproke woord. Hoe veel beter gee in die volgende voorbeelde die natuurlike wendinge, met die spontane ritme en nadruklikheid — ek sou byna sê: met die gebaar — van die spreektaal, die ontroering weer as wat gladgrammatikale sinne dit kon gedoen het:

Tot U, van wie my lofsang is,
roep ek in my benouenis,
en — van my vyand word ek vry!

Die Engel Gods, laat hy hul vind.

'n Slak wat wegsmelt in sy slyk
sover hy kruip — maak so hul gange!

Die hemel daar — sy werk is dit!

Die mens — soos gras is al sy lewensdae

Totius gee in sy beryminge telkens blyk van die gawe om moeilike mate en ryme te hanteer. Veral dwing die geslaagde volhou van die uiterste moeilike slepende rym, wat so onmisbaar is om die lank aangehoue klag in klaag- en smeekpsalms soos Ps. 22, 38, 44, 55, 102, 122 bewondering af. Sy fyn versgevoel kom veral duidelik uit in sy aanwending van die enjambement, een van die kragtigste uitdrukkingsmiddele waaroor die digter beskik: deurdat die vers grammaties deurvloei na die volgende maar om musikale en ritmiese redes effens opgehou moet word, kry die rymwoord 'n buitengewoon sterk beklemtoonde posisie, wat dit 'n groot ekspressiwiteit verleen. Let byv. op die volgende verse — hoe verhewig die enjambement die siening:

Die God van mag, van kragbewyse,
verbreek die skepe, *pragpaleise*
van Tarsis: *oseane*
spring op voor sy orkane.

en in:

Dis die Heer se stem wat vuur
uit die donderwolke stuur.

Hoe word die klag versterk in die volgende:

al die golwe en die bare
met hul *sware*
druk het my te swaar geword.

En wat 'n innige, dringende smeking in:

O God, verhoor nou my gebed
wanneer ek smeek en roep, *en red*
my van die mens wat my belaag.

of in:

Verberg vir my die sluwe raad
en wilde woeling van wie *kwaad*
teen my versin.

of in:

Die ganse nag deurweek ek
my bed met tranen, *smeek ek*
om redding uit my leed.

Watter wenende klank kry die woord „giet” nie in die geaksentueerde posisie in die volgende verse nie:

Op U rig ek my wenende oë;
by U, o Here, skuil ek. *Giet*
my siel nie uit in my verdriet.

(Vervolg op bladsy 21.)

Die Afrikaanse Psalmberyming

(Vervolg van bladsy 19.)

Dis te hope dat ons jonger geslag nie soos ons oueres geleer word om oor die enjambement heen te lees asof dit prosa is nie!

Wat Totius se beryminge so vir ons laat lewe, is die konkrete siening wat tot uiting kom in klein plastiese trekkies — dit maak sy vertolking seveel mensliker, red dit van vermoeiende abstraksies. Hierdie konkrete trekkies gee hy ook waar dit nie direk nie of slegs in knopvorm in die oorspronklike aanwesig is. Laat ek toelig met 'n paar sprekende voorbeelde:

waar die spotglans in die oog is,
waar spotters vrolik spot met al wat hoog is.

Hy vang sy prooi deur aan sy net te trek
en sleep hom weg, *diep in sy wegkruipplek.*

wanneer ek wegskuil by U hand
vir alte sluwe teëstanders.

Hul het al kruipende gekorr;
uit vestings *skuif* hul krageloos en krom.

'n Bende skenders staan om my 'n kring.

En dan die pragtige verse:

Vrees nie, wanneer 'n man se skatte groei,
wanneer sy huis in waarde en weelde bloei;
want by die grens daar staan die dood, die wagter;
dié wys 'n graf, en — hy laat alles agter.

En hoe vergeestelik is die beeld in:

my smart
is aangewakker tot 'n lydensvlam.

Die Hebreuse digter, wat op sy vlugte en om-dolinge die hitte leer ken het van „die son wat bo jou trekpad staan” en die koue van die nag, die dreun van die donderweer en die sagte seëning van die vrugbaarmakende reëntjie, die grim-mige onherbergsaamheid van die woestyn en die lieflikheid van die met ryke oes pralende lande, beeld sy ontroeringe telkens uit met daardie natuur as agtergrond. Dit hoef wel geen betoog nie dat Totius hom 'n veel reëler beeld van die Oosterse natuur kan vorm as die Nederlandse bery-mers dit kon doen. Dit herinner my aan die goeie antwoord wat die digter eenkeer gegee het aan iemand wat beswaar gehad het teen die feit dat die hert in Ps. 42 vs. 1 nie meer is „der jacht ontkomen” nie. Totius het daarop gewys dat die Bybel maar net praat van „'n hert wat smag na waterstrome.” Die Hollander in sy waterland het hom nie in die werklike beeld ingeleef nie — vir hom was daar maar een moontlike rede waarom die hert so 'n dors kan hê: deurdat hy agtervolg is, het hy nie die geleentheid gekry om te drink nie! Totius het die beeld weer in sy kon-kreetheid aangevoel:

Soos 'n hert in dorre streke
skreeuend dors na die genot
van die helder waterbeke.

Wat 'n felle realiteit is hierdie sonnebrand vir die Afrikaanse digter, en hoe gloei die hitte daar-van telkens in sy verse:

Net soos rook in stormevlae,
so verdwyn my droewe dae;
my gebeente is dor geskroei,
soos 'n vuurherd so deurgloei.
En soos plante in sonnelande,
welk ek by U sonnebrande.

Let op die effek van die gerekte vorme soos „son-nelande.”

Ek smag soos alles om my
waar 'k swerf in wilde woesteny,
'n dor en uitgedroogde land
waarop die son se vure brand.

My krag het weggedroog van uur tot uur
soos velde deur die somersonnevuur.

Maar die digter het ook die berge gesien in hulle grillige, uitdagende prag:

Wat spring jul, berge, rug aan rug,
geweldig in die hoë lug
om Sions kruin te terge?

Hy het die wilde golwing onder die stormwind gesien van die seders op die Libanon:

Dis die Heer se stem wat spreek
as die trotse seders beel;
as hul spring soos kalwers op
Libanon se hoë top.
Berge kom saam in beroering:
Sirjon spring van skrikvervoering,
Libanon, met sederbosse,
huppel soos die wilde osse.

Hy het die golwe gesien onder die sweepsag van die wind:

Hy spreek en om die skepe
spring wilde bare op,
die winde is die swepe
wat hul tot woede klop.

* * *

Deur dit alles, sy gawe om die ontroering van die Hebreuse sanger weer opnuut te belewe en die vermoë om hierdie sielsbelewinge en sieninge te verbeeld, het Totius daarin geslaag om die fyne nuansering van stemminge gemoduleer op 'n paar grondtone, te vertolk. Van die geslaagde uitbeelding van die Godsvyand in sy verdwaasdheid en honende spot het ons reeds pragtige voorbeelde gesit. 'n Ander grondstemming wat in 'n rykdom van variasies voorkom, is die verheerliking van Gods majesteit en grootheid.

Die Heer wat bo die wentelkringe
van son en maan sy rykstroon stig.

Hy

wat groot is van vermoë,
wat woon in smettelose lig.

Hoe sien hy God in sy soewereine majesteit ver-hewe bo die gewoel van die nietige mensdom:

Maar God die Heer wat sy gedugte stoel
bo sterre stig, sien van sy hoogtes neer;
Hy lag en spot dat hul so vrugeloos woel
en, magteloos, verniet hul krag verteer.

Dis die God wat hom openbaar in die dreuning van die donder:

om jul uit te lei
het uit onweerskuil,
waar die dreunings skuil,
my bevel gedonder.

Met primitief-Oosterse siening sien die digter Hom waar Hy as Skepper in sy goddelike welbe-hae sy spel dryf met die geweld van die ele-mente:

Die watervloed met sy gewoel,
oor hoogste berge heengespoel,
het U, soos in 'n vegtersvlaag,
deur donder voor U heengejaag,
die dal laat sak, die berg laat rys —
U vinger 't hul die plek gewys.

Magistraal is telkens die siening van die toorn-God wat hom openbaar in die stryd van die ont-ketende natuurkragte. Dink slegs aan Ps. 18, 29, 77, 97. Hoe dreun die donderslae deur die verse van Ps. 18:

Dis sy stem wat, hooggedug,
rol en ratel deur die lug
as die onweerstorme woed
bo die donker watervloed;
en dit klink met groot vermoë
majesteitlik deur die boë;
alles beef en staan verwonder
as die God der ere donder.

Let op hoe die argaisme „God der ere” meewerk tot die majestueuse gedragenheid. En dan kom as heerlike oplossing van hierdie dondermusik die triomfantlike:

Onweerstorme het uitgewoed.
God sit bo die watervloed;
soos die kleur'ge reenboogkrans
sweef daarbo sy vredeglans;
en die grote wêreldstigter,
Hy, die sterke onweersrigter,
Hy laat op sy erf benede
druppels daal van seën en vrede.

So volg ook in Ps. 77 na die felle geratel van Gods donderslae:

Donderwolke het hul water
uitgegiet, en fel geklater
het gedreun met swaar gerug
deur die vuurverligte lug,

die vreedsame idille:

Kudde skape en hul herder;
veil'ge hoede en altyd verder —
Moses met Aäron lei
Isr'el deur die woesteny.

Want ook in die van vrugbaarheid swellende natuur sien die digter God geopenbaar. Watter heerlike vreugde- en danksang het die slot van Ps. 65 geword:

Die stroom van God wat neergestraal het
deur volle hemelsluis;
die voor waarin die graan gedaal het,
die druppels wat die halm verkwik het;
die weekheid van die kluit —
dis alles soos die Heer beskik het,
Hy seën en — dit spruit!

U kroon die jaar met ryke vrugte —
wie kan u seën belet?
U wolkewa trek deur die lugte,
sy spore drup van vet.
Die veld vang nou die reëndruppel,
die weiding bly nie droog;
die heuwels in hul blydschap huppel
in groen gewaad omhoog.

Ons sien die kleinvee langs die hange
wat juigend veld-toe gaan;
ons hoor omlaag die windgesange
van hooggehalmd graan;
omlaag die dale, omhoog die rante,
ja alles jubel weer;
dit sing en roem van alle kante
die goedheid van die Heer.

En so sou ons kan aanhou siteer, uit Ps. 23, 19, uit die jubelpsalms waarmee hierdie heerlike Bybelboek, wat deur Luther so treffend genoem is die hart van die Bybel, eindig. Veral moet hier ook genoem word Ps. 8 met sy gedragenheid, sy grootse beelding, die handhawing van die organiese eenheid deur die herhaling van die eerste strofe aan die slot.

Daar is geen land so ver of woese geleë,
geen strand, o Heer, of wilde waterweë,
geen hemelsfeer in die oneindigheid —
of orals blink U Naam en majesteit.

Wat 'n lieflike siening van die maan in sy stille prag:

As ek, o Heer, u nagtelike hemel
daarbo aanskou, die tint- en glansgewemel;
hoe, deur U toeberei, die skugter maan
met stille gang oor sterrevelde gaan —

Maar die ander grondtoon van die Psalms is die besef van kleinheid en sondigheid, die lang aan-gehoue klaagtoon, die innige, dringende smeek-gebed:

Verhoor my, Heer, in donker dae,
God van my reg, send troos vir my!
U wat my voer uit hinderlae,
Hoor my uit vrye welbehae.

Terloops vestig ek die aandag op die effektiewe, klaende rym. Hoe worstel die digter met God in Ps. 4, 6, 7, 22, 28, 31, 38, 61, 86, 88, 90.

Straf tog nie in ongenade
my misdade, Heer, verdra my met geduld.
Wil tog nie in toorn ontsteek nie
en U wreek nie
op my sonde en sondeskuld.

Maar uit dié dieptes styg die smekeling op tot die versekerdheid van Gods genade sodat hy dik-wels kan eindig in 'n juigtoon. In hierdie opsig is Ps. 88, met sy vertwyfeld-sombere slot, uniek:

U 't vriend en metgesel
verwyder ver van my;
bekendes — hul is almal weg,
en duisternis — naby!

Hierdie bange worsteling, die styg uit die duis-ternis tot die lig, die wese en die wonder van die Skrif en van die geloof, wat nérens duideliker tot openbaring kom as in die boek van die Psalms nie, vind sy skoonste vertolking in Ps. 130, die psalm wat deur die eeue heen dié troospsalm was in dae van verdrukking en vervolging en in sy Nederlandse beryming, „Uit diepten van ellen-den,” deur ons voorouers aangehef is in die ure van benoudheid. Dit is dié pèrel in die Afri-kaanse psalmboek. Ek wil dit in sy geheel siteer — dis my laaste sitaat!

Uit dieptes, gans verlore,
van redding ver vandaan,
waar hoop se laaste spore
in wanhoop my vergaan;
uit diep van donker nagte
roep ek, o Here, hoor,
en laat my jammerklagte
Tog opklim in U oor.

As U, o Heer, die sonde
na reg wou gadeslaan,
wie sou een enk'le stonde
voor U, o Heer, bestaan?
Maar nee, daar is vergewing
altyd by U gewees;
daarom word U met bewing
reg kinderlik gevrees.

Soos een wat op die mure
as wagter uitgestel,
gedurigdeur die ure
met sy gedagte tel —
sô wag my siel, en sterker —
gedurig op die Heer.
tot Hy, die Ligbewerker,
die nag in daagraad keer.

(Vervolg op bladsy 91.)

Die Afrikaanse Psalmberyming

(Vervolg van bladsy 21.)

Hoop, Isr'el, in jou klagte;
vertrou, o volk, wat treur;
sy guns verduur die nagte,
sy heil breek eind'lik deur.
Dan skyn 'n soete vrede:
gans Israel word vry
van ongeregtighede.
Heer, doen ook so aan my!

Let op die donker-warme toon van die eerste strofe, die steeds met feller aksent stygende angsgeroep daarin. Dan die diep besef van sonde en kleinheid wat uitgroeit tot versekerdheid in die tweede strofe, die gespanne verwagting in die derde strofe en ten slotte die blye hoop van die laaste strofe wat eindig met 'n jubelsang, om uit te mond in die slotreël, die kinderlike ootmoed van die bede: „Heer, doen ook so aan my!” — byna sprakeloos van ontroering oor dié heilswonder wat hy uitgebeeld het, smeek die digter dat ook hy dit mag deelagtig word. „Heer, doen ook so aan my!” — hier het ons die sleutel tot Totius se hele psalmberyming, wat 'n *geloofsdaad* is.

In die bostaande het ek getrag om 'n indruk te gee van die skoonheid van ons nuwe psalmboek. Ek kon slegs hier en daar wys op die dinge wat my besonder getref het, maar dit is slegs enkele grepe — daar is nog soveel meer! In 'n volledige behandeling sou ook ingegaan moet word op die gebruik wat die digter van Nederlandse beryminge gemaak het. Self merk hy hieroor in sy voorwoord op: „Noodsaaklik moet vermeld word

dat hierdie ritmiese bewerking van die Psalms nie geheelenal die vrug is van oorspronklike digarbeid nie. Dankbaar is gebruik gemaak, veral by die „bekende Psalms,” van die onder ons bekende en veelsins uitnemende Hollandse Psalmberyming. Dan het ook Marnix, Vondel, Camp-huysen e.a. hulle kostelike hydrae gelewer vir sover verse of reëls aan hulle beryminge ontleen of deur hulle geïnspireer is. Van dit alles kan hier geen nadere rekenskap gegee word nie. Dit was my strewe om dié oue goud vir die kerke van Suid-Afrika nie verlore te laat gaan nie.” Dis hier nie die geleentheid om op hierdie onderwerp, wat die stof lewer vir 'n breë studie, in te gaan nie. Totius het selfstandig teruggegaan na die Afrikaanse prosavertaling, nie 'n verafrikaansing van die Nederlandse beryming probeer gee nie — tot watter mislukking dié metode gedoemd is, het duidelik geblyk uit die werk van ander berymings. Maar Totius het wel aan daardie of aan sewentiende-eeuse bewerkings ontleen of besieling daaruit geput. Ek wys byv. op Ps. 81 vs. 12; 86, 6; 97, 7; 98, 2 en 3; 100, 1 en 4; 103, 2; 138; 150, 1. Insiggewend is om hierdie verse met die Nederlandse te vergelyk en veral om na te gaan waar Totius daarvan afwyk.

Eersdaags sal ons almal 'n eksemplaar van die Afrikaanse psalmboek kan besit. Vanaf die vervanging van Nederlands deur Afrikaans as taal van die onderwys en van die Kerk, en tot op groot hoogte ook reeds vroeër, het van die Nederlandse psalmboek vir die groot gros van ons volk nie die skoonheidsontroering uitgegaan wat daarvan uit moes gegaan het nie. Die moeilikheid van 'n nie-deurvoelde taal bestaan nou nie meer vir ons nie. Ek hoop en vertrou dat die predikante en onder-

wysers hulle roeping sal besef om die oë van diegene wat aan hulle leiding toevertrou is, ook te open vir die skoonheidsgestalte waarin hierdie religieuse waarhede tans tot ons kom. Laat ons Jan Lighart se wyse raadgeving volg om ons kinders die psalms te laat leer: selfs al begryp hulle dié woorde nog nie ten volle nie; later, in dae van geestelike stryd sal die diepere waarheid ineens vir hulle daaruit opstraal. Maar ons kan tog soveel meer doen om hulle ook in hul jeug meer van die diepere betekenis te laat besef — as ons hulle nie slegs meganies 'n verbandlose brokstukkie uit die hoof laat leer nie, maar eers die psalm in sy geheel vir hulle lees — léés, nie sonder die minste gevoel vir die ritme en die musiek uitspel of opdreun en verknoei nie. Laat die leerling eers kontak kry met die siel van die psalm, met die gevoelstroom wat deur die hele gedig as lewende organisme vloei. Dán sal die afsonderlike strofe wat hy moet leer, vir hom betekenis kry.

Ons kla so dikwels dat ons kuns so individua-listies word, dat dit te min gemeenskapskuns is. In die Afrikaanse psalmboek het ons gemeenskapskuns in die edelste en suiwerste sin van die woord. Om die skoonheid daarvan te geniet, is nie slegs luukse, die liefhebbery van 'n paar meer estetiese aangelegde en gevormde mense nie — dis 'n voorreg wat ook 'n plig is. Wie sy roeping as opvoeder in hierdie opsig verwaarloos, sal moet verantwoord dat hy sy volk te kort gedoen het aan 'n essensiële lewensbehoefte.

Die Afrikaanse psalmboek sal 'n groot verrying vir ons godsdienstige lewe beteken, dit kan, dit moet ook word 'n magtige faktor om ons skoonheidsgevoel, daardie van God gegewe heerlike gawe, te voed en te veredel.